

bo »Učiteljskega konvikta«. S skupnim delovanjem nam bo mogoče zgraditi v Ljubljani veličasten učiteljski dom, v katerem bi poleg »Učiteljskega konvikta« našla svoje zavetišče tudi »Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«, »Šolski muzej«, »Učiteljska hranilnica in posojilnica«, »Slovensko deželno učiteljsko društvo«, »Kranjsko vdovsko učiteljsko društvo«, »Narodna Šola«, »Ljubljansko učiteljsko društvo«, »Jubilejska samopomoč« in »Slovenska Šolska Matica«.

Največjo korist bi imela od tega, kakor je razvidno, učiteljska, oziroma šolska društva, ki imajo svoj sedež v Ljubljani. Ta prednost se pa sme kranjskemu učiteljstvu že prepustiti, ker je le-to ustanovilo »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta« in je nabralo v ta namen do danes že nad 20.000 K denarja. V nekaterih kranjskih učiteljskih krogih prevladuje sicer mnenje, da bi pri sprejemu učiteljskih sirot z ozirom na nabrano vsoto morale imeti sirote kranjskih učiteljev prednost pred sirotami in otroci izvenkranjskih tovarišev in tovarišic. Na prvi pogled je to mnenje tudi opravičeno. Prav lahko se pa ta razlika odpravi, če se izvenkranjski tovariši poprimejo s podvojeno silo nabiranja prispevkov za »Učiteljski konvikt«.

Štajerskim tovarišem bi bilo to posebno lahko mogoče, ker so gmotno mnogo boljše podprti kakor mi kranjski siromaki; s primorski tovariši pa moramo imeti v tem slučaju usmiljenje. Poznajoč agilnost, živahnost in žilavost primorskega učiteljstva, sem pa tudi trdno prepričan, da bi se tudi na Primorskem nabrale prav lepe vsote za konvikt, ker imajo tam mnogo navdušenih učiteljskih prijateljev, ki bodo prav radi prinašali svojo dan na žrtvenik »Učiteljskega konvikta«.

Zato, dragi izvenkranjski tovariši, le takoj, pa brez odlašanja na delo z nabiranjem denarja! Takih prilik je mnogo. Osnujte si v vsakem večjem kraju svoj »Gospodarski program«, pobirajte doneskov med sabo pri učiteljskih zborovanjih, ob priliki uradnih okrajnih učiteljskih konferencij in pri drugih prilikah. Kadar kdo avanzira, naj se spomni »Učiteljskega konvikta«, in namesto vencev na grob umrlih tovarišev ali drugih dragih darujte to vsoto »Učiteljskemu konviktu«. Posebno vam pa priporočam razpečavanje knjižic »Krajcarske podružnice učiteljskega konvikta«. Te knjižice so dvojne vrste; prve imajo krajcarske znamke ter znaša vrednost cele knjižice 12 gld.; druge imajo pa 10krajcarske znamke in je vsaka vredna 100 gld. Teh znamk se je na Kranjskem jako veliko razpečalo, za kar smo posebno hvaležni vrlim tovarišicam. Tudi vam, izvenkranjski tovariši, svetujem, da naprosite svoje kolegince, da bi se poprijele razpečavanja teh znamk. Poznam dobro vrle štajerske in primorske tovarišice, da sočuvstvujejo z moškimi učiteljstvom, zato sem prepričan, da bodo kar tekmovala med sabo z razpečevanjem teh knjižic in sploh z nabiranjem doneskov za »Učiteljski konvikt«. Knjižice »Krajcarske podružnice učiteljskega konvikta« dobi lahko vsakdo pri društvenem tajniku, g. Jura ju Režku, učitelju v Ljubljani, nabrani denar je pa pošiljati društvenemu blagajniku Jakobu Dimniku, nadučitelju v Ljubljani.

Zadnji čas smo ustanovili zopet nov vir za nabiranje denarja za »konvikt« in sicer »Kolekto poštne znamke«. Na Kranjskem smo že pričeli s to kolekto in se kažejo prav lepi uspehi. Nabrane poštne znamke naloži blagajnik takoj v poštne hranilnici. Kakošna je ta »Kolekta poštne znamke«, bo imel priliko bržkone se vsakdo

prepričati, ker skoraj gotovo se ji ne bo mogel nihče ogniti. »Kolekto poštne znamke« bomo uvedli tudi za Štajersko in Primorsko, in sicer takoj, ko bomo videli, da simpatizuje štajersko in primorsko učiteljstvo z vsem tem načrtom ter sploh z »Učiteljskim konviktom«. To simpatijo bomo pa izpoznali le, če se začne takoj nabirati z denarjem, ko se začno z resno voljo in z dejanjem zanimati za »konvikt« posamezna izvenkranjska učiteljska društva in tudi posamezniki. Prav lepe doneske donajajo »konviktu« tudi koncerti in druge veselice, ki jih prirejajo učiteljska in tudi druga društva po inicijativi posameznih učiteljev v ta namen. Kamen do kamena palača. Zatorej, štajerski in primorski tovariši, le takoj na delo zase in naše otroke! —mn—

Kaj hočemo?

(Govoril pri I. občnem zboru »Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic« v Celju dne 5. aprila t. l. nadučitelj **Vekoslav Strmšek**.)

Namen »Zveze« je sicer že v pravih precej jasno označen, tudi pisali so o njem že razni listi, vendar se širijo o njem še tako napačni, oziroma nejasni pojmi, da je potrebno o njem natančneje izpregovoriti.

Kaj hočemo torej?

Mi hočemo: 1. vzgajati stanovsko zavedno, dobro organizovano in resnično narodno učiteljstvo;

2. hočemo združiti vse činitelje, ki bi mogli in hoteli pomagati k občnemu napredku našega naroda in

3. hočemo poiskati in zavzeti za nas primerno mesto v narodni organizaciji.

Ker je pa to vobče smoter vse naše organizacije, moram sedaj dokazati, da je v njega dosego treba novega društva.

Da še nismo dovolj stanovsko zavedni, se lahko prepričamo vsak dan. Le preglejmo naše časopise, čitajmo poročila o naših društvih, premotrimo uspevanje naših podjetij, prerešetajmo vzroke, ki nas pogosto zadržujejo od naše stanovske organizacije, ocenjujmo svoja vsakdanja dejanja itd. in videli bomo, koliko zavednosti nam še manjka.

Stanovsko zavedni učitelj stori vse, kar bi moglo stanu koristiti, in opusti vse, kar bi mu moglo škoditi. On se ravna vselej in povsod po geslu: Vsi za enega, eden za vse.

Ko bi bilo vse učiteljstvo tako zavedno, bi lahko nastopilo kot mogočen činitelj v človeški družbi in priborilo bi si sigurno mnogo ugleda in več pravic.

Če pa ostanemo separatisti in egoisti, bo vse naše moledovanje zaman, zaman bodo naši shodi in zaman bodo vse naše lepe resolucije; ravnali bodo marveč tudi še naprej z nami po svetopisemskem reku: Udaril bom pastirja in razkropile se bodo ovce.

Take stanovske zavesti, ki nam je v sedanjem hudem življenskem boju tako nujno potrebna, pa si ne pridobimo na učiteljskih, ne črpamo je iz pedagoško-didaktičnih knjig in tudi ne iz zakonov in uradnih predpisov, taka stanovska samozavest je le plod naše stanovske organizacije.

In tukaj so ravno naši shodi najvažnejši činitelji. Na naših shodih se navdušujemo za skupne smotre, tam si dobivamo vedno novih moči za neprestano bojevanje, tam se

kažejo in vežbajo naše moči, tam se pojasnujejo pojmi, in tako so naši shodi najboljše sredstvo za zbujanje stanovske samozavesti.

Marsikateri tovariš je postal v svoji gorski samoti že malodušen ter je že začel dvomiti o naši boljši bodočnosti. Ko ga je pa pomladansko solnce izvabilo iz njegovega zatišja in ga pripeljalo na dobro obiskan učiteljski shod, se je vrnil ves pomlajen in upapošn na svoj dom ter se posvetil z novim navdušenjem svojemu poklicu.

Poreče mi marsikdo: Saj shodov nimamo premalo; naša okrajna društva zborujejo skoraj vsak mesec, »Zaveza« prireja vsako leto velika zborovanja in »Lehrerbund« pa vsako drugo leto; ni li tega dovolj?

Da, teh zborov je mnogo, a kakor nas uči izkušnja, jih še ni dovolj, vsaj zadostujejo ne. — Naša okrajna društva storijo mnogo, a ona so majhne korporacije, kjer se zbirajo leto za letom vedno le eni in isti člani, kjer nastopajo skoraj leto za letom vedno isti govorniki, njihov delokrog je vezan kolikor toliko na okrajne meje, ona ne morejo podati vselej vsestransko zanimivih podavanj in končno prevladujejo v v njih čisto tudi osebni oziri. Marsikdo gre nezadovoljen od takega shoda in se ne vrne več. On si želi stvarnih, temeljitih razprav, živahne, stvarne debate in važnih, jedrnatih sklepov, česar mu pa majhna okrajna društva ne morejo nuditi.

Mi pač ne moremo in ne smemo zahtevati, da bi kdo za peščico poslušalcev preštudiral celo literaturo kakega predmeta in nam podal rezultat svojih študij v dovršeni obliki. Vsakdo hoče imeti svojemu trudu primerno število poslušalcev, da mu je uspeh tem sigurnejši!

»Zavezina« in »Lehrerbundova« zborovanja so sicer večja, tam so razprave obsežnejše in temeljitejše, a ona zahtevajo znatnih gmotnih žrtev, ki jih le malokdo zmore. Imamo pač še mnogo tovarišev in tovarišic, ki se takega zborovanja še niso nikdar udeležili. Kdo jim naj zameri, ko vendar vemo, kako izhajamo s svojo »mastno« plačo?

Marsikdo se torej sedaj lahko izgovarja na malenkostne zборе okrajnih društev in na draga zborovanja »Zaveza«, oziroma »Lehrerbunda«, ko gleda našo organizacijo le od strani.

Treba nam je torej društva, ki bi hodilo neko srednjo pot in to bi bila naša »Zveza«, ki smo jo osnovali v pretečenem letu.

Ona je dovolj velika korporacija, da lahko podaja temeljite, občeanimive razprave, ona ima dovolj nadarjenih in izobraženih govornikov, ki bi lahko navduševali mlačne tovariše in tovarišice, a je pri tem tako gibčna, da lahko zboruje pogosto in skoraj v vsaki vasi, če le ni predaleč od železnice.

Prostorna soba in en prost dan, in shod se lahko izvrši. V posebnih slučajih skliče lahko zaporedoma več shodov in razpravlja v raznih krajih eno in isto vprašanje, da tako seznanj vse člane z njim. In če bi se ozirali pri tem posebno na okraje, kjer je mlačnost v stanovskih rečeh menda epidemična bolezen, bi se število zavednih bojevnikov v naših vrstah gotovo v kratkem času podvojilo. Na takih shodih bi se srečevali in spoznavali razni tovariši in tovarišice, in če bi živahno delovali nekaj let, bi bili vsi take-rekoč le ena družina. Ali ni to krasen smoter? Ali ni že samo ta smoter vreden novega društva?

A rekel sem, da hočemo imeti tudi dobro organizovano učiteljstvo. Če postane vse učiteljstvo stanovsko

zavedno, bo tudi dobro organizovano. Stanovska zavednost je naša najboljša vez, naša najboljša organizacija.

A pomisliti moramo tudi sledeče:

Do sedaj so naša okrajna društva storila v eni in isti stvari mnogokrat čudno nasprotujoče si sklepe, zastopniki naših društev so se pri »Zavezi«, še večkrat pa pri »Lehrerbundu« prav pridno pobijali, pri omenjenih korporacijah smo staveli mnogokrat vprašanja in zahteve, ki so bile le lokalnega pomena itd. Ali so to znaki dobre organizacije? Naša »Zveza« bo pa lahko odpravila vse te nedostatke; ona ima pravico, pošiljati k posameznim društvom tudi posebne govornike. Odslej ne bo treba pri vsakem društvu iskati požrtvovalnega člana, ki bi hotel temeljito preštudirati dotično vprašanje, temveč bo to lahko odpravil za ves Slovenski Štajer en sam ali pa maloštevilen odsek. Sedaj se bodo mnenja lahko pojasnila in združila, in nastopali bomo lahko povsod kot enotna skupina, kar bo le nam v čast, vsemu stanu pa v korist.

Vrhutega pa bomo odslej tudi imeli zborovanja, h katerim bomo lahko vabili tudi naše deželne in državne poslance in le ti bodo imeli organizacijo, ki jim bo lahko dala vsakovrstnih pojasnil. Sedaj ne bodo imeli nikakega izgovora več in morali bodo pokazati, so li res vneti za šolo in za nas, ali so pa njihove obljube le lepe fraze. Na vsak način bomo vedeli, česa se nam je od njih nadejati. Tudi to je nekaj vredno.

Da mora biti pravi učitelj naroden, je že davno dognana resnica. Kdor ne živi in ne čuti z narodom, ne more biti dober učitelj.

Narodni čut se pa ne sme kazati samo v osebнем delovanju, temveč se mora ozirati vselej tudi na celoto, in tukaj ima Slovenski Štajer mnogo skupnih posebnosti. Naše društvo bo torej tudi v tem zmislu lahko mnogo storilo, ono nas bo opozarjalo na narodove napake in vrline, kazalo nam bo, kako je ene zatirati, druga pospeševati, ono nam bo vedno netilo našo ljubezen do našega zatiranega in preziranega naroda ter nas bo tako vzpodbujalo k vztrajnemu delovanju v šoli in izven šole.

»Narodu se mora pomagati!« Tako beremo vsak dan po časopisih a nihče ne prevzame vodstva, nihče ne sestavi načel, kako se naj to zgodi. Tu intam se zgodi kaj hvalevrednega, tu intam zablisne liki smodnikov plamen, a kaj trajnega se ustvari malokdaj. Večinoma ostane pri opominih in pri tarnanju.

Z našim društvom se to lahko predrugači. Glasom pravil prireja ono javna, splošno poučna podavanja in koncerte, povzročja in podpira izdajo poučnih spisov, podpira ustanovo šolskih in ljudskih knjižnic ter bralnih društev itd.

Koliko bi se v tem okviru lahko storilo za napredek naroda!

Seveda: učitelji sami ne zmoremo vsega, ker bi tako delovanje zahtevalo mnogih gmotnih žrtev in ker se mora isto izvrševati po mogočnosti v soglasju z vso drugo inteligenco; a storili smo svojo narodno dolžnost, ko smo osnovali društvo na tako široki podlagi, ko smo ustvarili organizacijo, v kateri lahko deluje vsakdo za pravi napredek naroda.

(Konec.)